

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelent, s kapható minden könyvtárban, Pesten: Kilia Györgynek. Budán: Nagel és Wischan-nál:

FALUSI KÖNYVTÁR.

IV. Kereskedési növények mivélése.

Nevezetesen az olajmagu-, fonalbeli-, festő- és egyéb gyáraknak való, végre a közhasznú fűszerez növények miképen természetéről szóló kézi-könyv.

Megkülönböztetve a nagyobb birtokokban természetű növényeket, olyasoktól, melyek kisebb birtokok és kis telkes gazdák által lennének ezental mivélendők feltűnő jövedelemmel.

Az e részbeni tapasztalásuknál fogva híres mezőgazdák gyakorlati munkái nyomán használatos viszonyaihoz alkalmazva írta

REISCHER ENDRE,
volt keszthelyi gazd. intézetbeli tanár.

Nyolczadrét. 104 lap. — Füzve ára 50 krajczár ausztr. érték.

V. Juh-tenyésztés és gyapju-ismeret,

a juh-betegségek ismeretével és gyógyítás-módjával.

írta **Relscher Endre,**

volt keszthelyi gazdasági intézetbeli tanár.

Nyolczadrét. 112 lap. — Füzve ára 50 krajczár ausztr. érték.

Az előbbeni füzetek tartalma:

I. Magyar méhészt-könyv,

vagyis: utmutató a sikeres méhtenyésztésre, tekintettel a különböző tenyésztési módokra.

írta **Dr. FARKAS MIHÁLY.**

Nyolczadrét. 108 lap. — Füzve ára 50 krajczár ausztr. érték.

II. Ügyes Mari a kis konyha-kertésznő,

vagyis: alapos oktatás a zöldség-termesztésben.

Metzger műve után magyarítá **István Bácsi.**

Nyolczadrét. 128 lap. Füzve ára 50 krajczár.

III. Takarmány-növények ismertetése és tenyésztése,

rétmivélési és takarmányozási naptárral, s számos fametszvényvel fölvilágosítva írta

dr. Farkas Mihály.

Nyolczadrét. 104 lap. — Füzve ára 50 krajczár ausztr. érték.

Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Első Ferencz József ausztriai császár Ő Felsége által, az ausztriai államok összes területeire nézve — megelőzőleg annak gyakorlati használatát illetőleg s a magas császári kir. ausztriai egészségügyi hatóság által történt megvizsgálata folytán — egy kizárólagos szabadalommal látta ott el, s a londoni 1862. évi világiállításán éremmel kitüntetve — ő felségeik az angol királynő s porosz király udvari istállóiban, az üdítőnedv készítő-jének az illető főlovaszmesterei hivatalok részéről történt hivatalos megállapítás folytán, a legnagyobb eredménnyel használtatik; ezen üdítőnedv a lovat legnagyobb megerőltetéssel járó munkában a késő korig folytonosan vidám s jó erőben fenntartja, s különösen farszót munka előtt s után erősítőleg hat.

Egy palack ára 1 ft. 40 kr.

Két palacknál kevesebb nem rendelhető meg, a pakolásért 30 ujkr. számítottatik.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, királyutoza 7. sz. a. Aradon Probst, — B. Gyarmaton Omaszta F., — Debreczenben Bignio J., — Eperjesen Zsembery, — Eszéken Deszati, — Esztergomban Bierbrauer J. C., — Győrött Ecker F., — Gyöngyösön Koczianovich, — Isper Flamm J., — Komáromban Czigler A., — és fia, — Karolyváros Benich J., — Kassan Novelly A., — Kolozsvárt Wolf J., — Lugoson Kronetter F., — Miskolczon Spuller J. A., — Nagy-Kaniszan Fesselhoffer J., Rosenber J., Rosenfeld J., — N. Váradon Jánky A., — Pozsonyban Schertz F., és Hackenberger testv., — Papan Bearmüller W., — R. Szombatban Hamalier A., — Sz. Fehervárt Kovács P., Legmann A., — Szegszárdon Gutter A., — Szabadkán Sztokjovits D., — Sopronban Pachhofer L., Mezey A., — Trenesenben Weisz L., — Váradson Halter S. uraknál.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten, 1864 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Takaréklámpák repceolaj-égetéshez.

Ezen, az alólt által a legújabb modor szerint készített lámpák az eddig létezőtől a legjobbak, s egyszerű kezelésük miatt a legjutányosabbak s felette kevés olajt igényelnek, — úgy hogy 3 stearin-gyertya világossággal 1 font repce-olaj 40 óráig ég, s a gyakori bedugalástól — mint az a moderatör-lámpáknál történni szokott, valamint a felhuzásoktól — lámpáim tökéletesen fel vannak mentve.

Ezen lámpák, a kőolaj (petroleum) lámpákhoz képest arányban átlank: 1. Az ivergek egyenesek levén, nem repednek oly gyakran s így igen könnyen tisztíthatók.

2. Hogy a leggyengébb idegzetű emberek, e lámpák égetését észre sem veszik, ellenben a kőolaj-lámpáknál a nem mindég egyenlő minőségben kapható kőolaj égetése által az oly kellemetlen szag kiparólgását kénytelenek besznívni, — takaréklámpáim által ezen bajoktól teljesen megóvatnak.

3. Hogy gyengébb természetű egyének s betegek szobáiban a kőolaj égetését betett ajtóknál az orvosok nem ajánlják, sőt azt többnyire megis tiltják.

4. Tudvalevő dolog, hogy tüzezedelmes kőolaj is létezik, az ebbeli szerencsétlenségek, az ujságokból eléggé ismeretesek.

Megjegyzendő továbbá: hogy a repceolaj mindenütt kapható, s árban a kőolajjal már is egyenlő.

Ezen észrevételeim megállapításával, bátor vagyok a nagyérdemű közönségnek gyártmányaimat — benső használatra a legjobban ajánlani.

E lámpák, asztali használatra vannak alakítva, csinos és kellemes kiállítás mellett: 1 darab ára 2 forint, golyóval 20 kral több, 1 vég lámpából 35 kr., 1 főlösleges lámpa-üveg 10 kr.

Külső használatra, u. m. konyhába, műhelyekbe, gyárakba, boltokba, korcsmákba, és közöseknek utcai-világításra.

Kőolaj-lámpák, mindennemű választékban, u. m. asztali, fali és függő-lámpákra mint saját s legjobb készítményeimre — megrendeléseket a lehető legolcsóbb árt szívesen elvállalok.

Egy konyha-lámpa ára 50 krtól 70 kraig. Egy asztali-lámpa ára 80 krtól 1—2 frtig. Egy függő-lámpa ára 1—2 frtig. Egy kétágu függő-lámpa 6 ft. — A legjobb kőolajnak mátszája 28 forint.

Óvás és nyilatkozat! Minthogy a kőolaj s kőolaj-lámpákkal üzérkedés többnyire a kereskedők kezében van, s énkivüllem megcsak egy helyen készíttetnek s adatnak el, s így a kereskedésben előforduló többnyire a külföldről hozatnak be, — s minthogy a kőolajjal kereskedés most már oly mesés fokra hágott; hogy az eladók némelyike kikürtölve árcikküket — nem átálják a tisztelt közönségnek oly kőolaját kiszolgáltatni, mely gyulokonyabb mint a spiritus, sőt mint a puskapor, s kik ezen kőolajt használják, folytonos veszélynek vannak kitéve; emelddogva kötelességemnek tartom annak legegyszerűbb megvizsgálási módját, (mely több évi gyakorlatom eredménye) ezenel köztudomásra juttatni: ugyanis a megvett kőolajból egy csekélynyi adag egy evőkanálba tölteik, az gyulával érintkezésbe hozzák s hogyha az meggyúl, okveilen visszaautasítandó — mert ennek használata igen veszélyes.

Lázár Mihály,

897 (1—3) bádigos-mester Pesten, kecskeméti-utca 7. sz. a.

Lampel Róbert könyvkiadásában Pesten, a városház-téren, megjelent, s ugyanott kapható:

Kant E. és Hufeland K. V.

A KEDÉLY HATALMÁRÓL,

miszerint a pusztá feltett szándék által uralkodhatni a kóros érzelmeken.

A legújabb kiadás után magyarította **SZABÓ ANTAL.**

Ára 60 kr. Postán bérmentve 70 kr. 885 (1)

Nyilt köszönet.

A főnemesség és nagyérdemű közönségnek, s mindazoknak, kik harmincznyolcz éven át becses vásárlásaikkal és megrendeléseikkel szerencsétlenteik! forró köszönetem a nagybecsült bizalmukért és azon becses készségükért, a melyvel hírem megalapítani és

bunda-raktáramat

a legelső és legjobbnak nyilvánítani tanuskodtak. Fogadják hálás elismerésem a mult buzgalomkért, s legyenek kegyesek a jövőre is jó emlékeikbe megtartva, uj czégem

DEÁK és HORVÁTH

név alatt parancsaikkal minél gyakrabban szerencsétlenteik, s én társammal azon leszek, hogy a nagyméltóságú és teljes czimű közönség minden kívánalmait kielégíthessem, s valamint a multba, úgy jövőre is teljes törekvésem az lesz, hogy **finomat, jót és tartósat** a lehetőleg jutányost szolgáltatassam a tisztelt megkeresőim kezeikbe.

875 (2—3)

Deák János.

A hatóságilag megvizsgált, s kiténő hathatósága miatt — gyomor-fájdalomban — átalánosán megpróbált s jónak elismert

GASTROPHAN,

megrendelhető **Fürst J.** gyógyszerész-szállító-főraktára által **Pragaban.**

Schillinggasse Nr. 1044, és

PESTEN: Török József gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz., — és **Wagner József-nél.**

Egy üveges ára 70 kr. postai küldéssel 15 kral több.

Arad: Schwellogreber J., — Debreczen: Rothschmuck K., — Karolyfehérvár: Abegai V., — Kassa: Eschwig E., — Malaczká: Röhrich J., — Mohács: Kögl A., — Munkács: Gottler L., — Nagy-Becskerek: Krieszhaber C., — Nagy-Szeben: Zöhrer J. F., — Pécs: Rech W., — Pozsony: Schneoberger D. és az irgalmasoknál, — Ruma: Milutinovic S., — Sastyn: Mike A., — Siklós: Holmik F., — Szekes-Fehérvár: Legmann S., — Szathmár: Weis J., — Szeged: Kovács A., — Temesvár: Pecher J. C. és Solquier J. W., — Tokaj: Krützer A., — Tolna: Schwarz M., — Veszprém: Frömmel H.

842 (3—8)

Pest, december 4-én 1864.

Előzetesi feltételek 1864-dik évre:
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokkál illetőleg, 1863 november 1-től kezdve: Egy, négyezzer hasábozott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri igitatásnál 10 krtól; háromszor vagy többszöri igitatásnál csak 7 krtól számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk száma: Hamburg és Altonában: Haasenstejn és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollin és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelék Alajos, — és Pesten: a keret-gazdasági ügynökség is. József-ér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, kitén minden igitás után 30 ujkr.

Vámbery Armin.

A mult nyáron alig volt esemény, mely oly nagy mértékben foglalkodtatta volna az angol tudományos körök figyelmét, mint Vámbery megjelenése Londonban. Vállalkozó szellemű honfitársunk Közép-Ázsia ismeretlen vidékeiről, közbeeső rövid állomás után, csaknem közvetlenül lépett be az angol tudósok gyűlésébe, hol bő alkalma nyílt, merész és nehéz utazása tapasztalatait s felfedezési eredményeit a reá feszült figyelemmel hallgató, s a geográfiai ismeretek tisztulása iránt érdeklél viseltető közönséggel megismertetni.

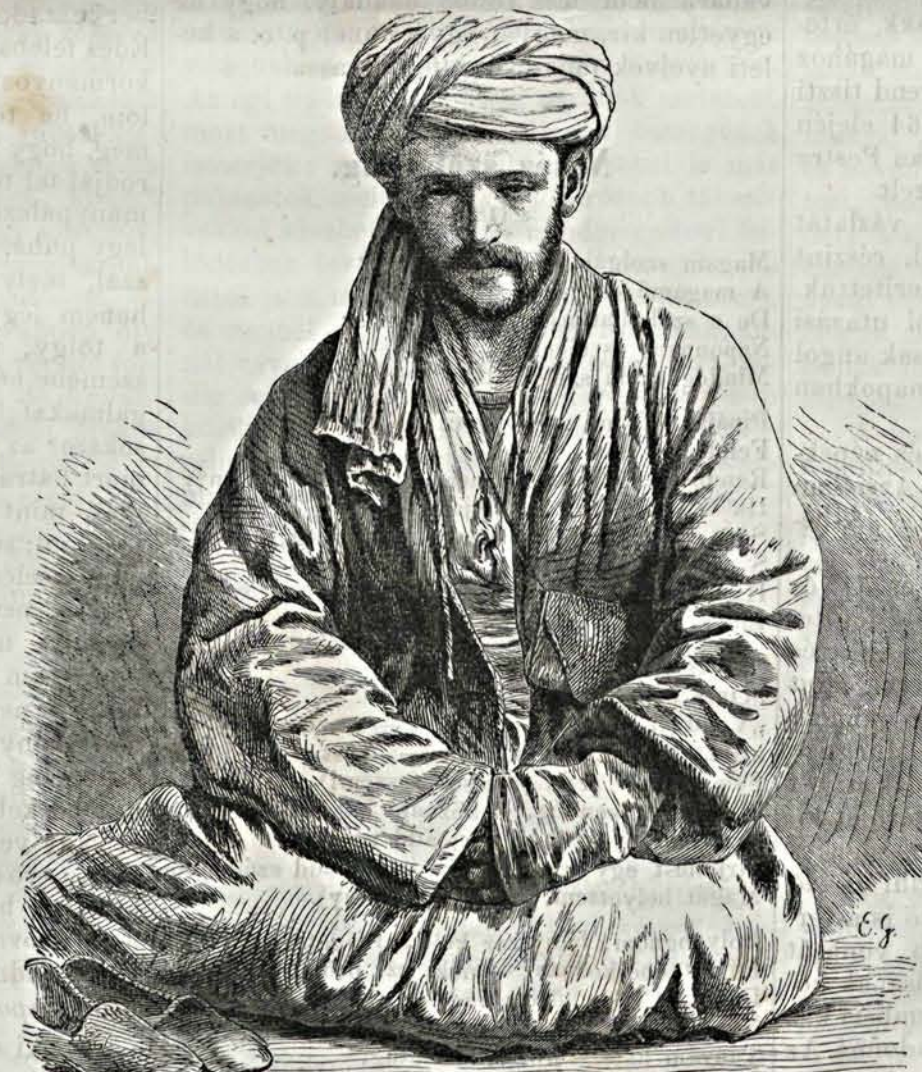
„Ezen magyar ember a XV-ik század óta az első európai, — így kiáltának fel a tulzók, — a ki Khivat és Bokharát meglátogatta!“ A londoni geográfiai kir. társulat gyűlésében nagy szíveséggel fogadtatott, s a szept. 14-én Bathban tartott gyűlés alkalmával is ő volt a nap hőse.

Az angolok még ekkor nem ismerték teljesen a Vámbery által tett fölfedezések értékét, de ott a tisztán tudományos érdeken kívül politikai és kereskedelmi fontossága is van ez utazásnak. S a mint egy részről már maga a bátor tény, a sikerrel végzett veszélyes utazás, képes volt az angolokat Vámbery iránt becsülő figyelemre hangolni, épen oly érdeklél várták utazási leírásának megjelenését azon reményben, hogy ez által ismét közelebb juthatnak egy régi vágyuk valósisításához, a Közép-Ázsiába vezető legrövidebb ut fölfedezéséhez, mely után régóta sikertelenül törekednek, hogy az ott legveszélyesebb versenytársat, az oroszot megelőzhessék.

Néhány hónap alatt elkészült Vámbery közép-ázsiai utjának leírása angol nyelven, s a mult hetekben a nagyhírű londoni kiadó, Murray kiadásában meg is jelent. A közönség érdekléltségét tanusítja azon körülmény,

hogy a képekkel ellátott, eléggé drága könyvből a megjelenés első napján néhány ezer példány kelt el. E kötetben a szerző csak utazása eseményeit írja le; a tudományos eredményeket egy későbbi munkában szándékozik összeállítani. Londonból távozta után meglátogatta Páris s Németországot, s intézkedett, hogy munkája francia s német nyelven is nemsokára világot lásson. Sőt szó van orosz és olasz fordításokról is.

Most Vámbery, diadalmas külföldi utja

Vámbery Armin, mint kolduló dervis Bokharában. — (Fénykép után).

Vámbery Armin, a magyar Akademia levelező tagja, 1832-ben született Csallóközben Duna-Szerdahelyen, szegény sorsu szülöktől. A legnagyobb nélkülözések között végezte iskolai pályáját Pozsonyban, Bécsben és Pesten. Már tanuló korában rendkívüli tehetséget tanusított a nyelvek megtanulásában. Alig 25 éves korában, 1857-ben Törökországba vándorolt, hogy a keleti nyelvek birtokába annál könnyebben jusson, melyeket a magyar nyelvészet tudományos kezeléséhez mulhatlanul szükségeseknek talál. Nemsokára, még pedig teljes alapossággal, megtanulta a török, arab, persa, mongol és tatár nyelveket, s 1859-ben már a török portánál nyert alkalmazást, mint hivatalos fordítója az európai nyelveken irt okmányoknak; azonkívül egy basánál titkári hivatalt is viselt.

Ezen idő alatt tünt fel irodalmi működése is. — Többi között ekkor adta ki csagataj-török szógyűjteményét és török példabeszédeit is; török nyelvre fordítá Vörösmarty „Szózatát“, irt egy német-török szótárt; állásánál fogva hozzáfért a porta levéltárához, onnan a magyar történelemre vonatkozó számos, eddig ismeretlen kéziratot lemásolt s magyar lapokban (többi között nehányat a Vas. Ujságban is) közzétett, s általában számos magyar, német s francia lapba irt tudósításokat.

Ezen munkásságának első elismerése az volt, hogy a magyar Akademia 1859-ben levelező tagjává választotta, s a magyar nyelvtudósok vele szorosabb összeköttetésbe léptek. Folytonos nyelvbuvarlatai s belső és külső ösztönzés által föllelkesülve, 1861-ben azon szilárd elhatározásra szánta el magát, hogy minden áron Közép-Ázsia ismeretlen országait és népeit keresi föl.

Tudta, hogy ez ut a legnagyobb veszélyekkel és nélkülözésekkel lesz egybekötve, de magasabb céljai előtt, s erős akarásával szemben, e nehézségek is eltörpültek. A m. Akademia, mely ez expedícióját elérhető nyelvértéki eredményeket által legközelebb volt érdekelve, 1000 fttal segítette a bátor vállalkozót. 1862-ben indult Perziába; megfordult Ispahánban, Teheránban s 10 napot töltött a persepolisi romok között. Mindinkább megbarátkozott azon gondolattal, hogy távolabbi céljait legbiztosabban érheti el az által, ha a török dervisek (kolduló barátok) közé áll s ezek társaságában és védelme alatt vándorolja be a távol mohamedán országokat s népeket. Így történt, hogy 1863. tavaszán Mekkába visszatérő jámbor zarándokokhoz csatlakozott, kik Tatarország felé vették útjukat. Ezek társaságában egy turkoman kalózhajón áthaladt a Kaspi-tenger délelteli szegletén s nemsokára Gömüsterében, a jamul néptörzs középeden partra szállott. Innen az *Etrék* folyó mellett át s a *hyrkáni* sivatagon keresztül 22 napi keserves vándorlás után *Khivába* ért.

Mint afféle „szent dervisnek“ volt alkalma, Khiva zsarnok fejedelmével, Szeid Mohameddel is érintkezni; s több kisebb kirándulások után a környéken, végre tevéhaton Bokhara felé indult, azon veszélyes uton, hol előtte már annyit európai utazó elveszett. Hogy a jelentkező vad rabló csoportokat kikerüljék, a *Dsan-Batiran* pusztaságba menekültek, hol hat nap lefolyása alatt majdnem szomjan haltak s két társukat eltemették. Nehány nap múlva végre szerencsésen *Bokharába* értek, hol a fejedelem, Muzarraffed-din barátságosan fogadta a zarándok derviseket. Egy hónap mulva *Samarkandba* indult, hova hat nap alatt jutott el. De midőn *Heratba* ért, itt oly zavarosoknak találta a viszonyokat, s egymás ellen lázadva a népeket. Hogy tanácsosnak látta, visszazarándokolni Teheránba, hol a persa sakk, értesülvén Vambéry igazi kiletéről, ezt magához hívatta s elismerése jeleit a nap-rend tisztí jelvényével ajándékozta meg. 1864 elején ért ismét Konstantinápolyba, honnan Pestre jővén, fentemlített európai útjára kelt.

Utazásának fentebb hiányos vázlatát a „szin“ külföldi lapok közléseiből, részint Vambéry szóbeli előadásából merítettük. Bővebb felvilágosítás mindezekről utazási műve fog adni mely eddig még csak angol nyelven jelent meg, s mely csak e napokban lesz Pesten is kapható.

Különbön azon földterületről és népekről, melyeket Vambéry Közép-Ázsiában meglátogatott, egy angol lap, az „*Athe-naeum*“, ezeket írja:

„A 37° és 40° éjsz. szélesség, és 54° és 64° keleti hosszúság közt fekszik oly földterület, melyben kétségkívül az utazó élete és szabadsága jobban van veszélyeztetve, mint a világ bármely részében. Ámbar némely helyeken, mint a Gurgan, Alrek és Murghab folyók közelében kivételképen vannak itt-ott keskeny gyepszalagok: az egész terület ki-etlen sivatag, ivóvíz nélkül, és hol mérges kigyók képviselik majdnem egyedül az élő lényeket. De bármily visszautasító is a természet színe itten, leggonoszabb vonását még is az emberek erőszakoskodásának köszönheti, hogy emberi erőszak és emberi kéz vad pusztítása tette ily félelmes vadonná. Az említett folyók hosszában, a Kaspi tenger partjain, és a sivatag szélein oly nép lakik, melyről ép oly jogosan, mint az arabokról mondhatni, hogy az „ő keze létszen mindenek ellen“, még az ellen is, ki nem bántja őt. Ha a fosztogatás, emberrablás és gyilkolás bűnök: akkor a turkomanok a legutálatosabb emberfajok egyike e földön.

„A legborzasztóbb dolgokat, a miket a rabszolgaereskedésről irtak, még a legvadabb képzeletet is felülmúlják azon kegyetlenségek, melyeket a turkoman emberrablók követnek el szerencsétlen áldozataikon. Ezen gyalázatos rablók egy békés falu, egy viruló vidéket néhány percz alatt romhalmazzá, kietlen pusztává tesznek; lekonzolják a véneket és gyöngéket, a többi lakosok sorsa pedig — ha nem képesek magukat kiváltani — borzasztó rabszolgaság. S e látogatatlan földrészt merészkedett meglátogatni az ismertető mű bátor szerzője, és minden nagytíz nélkül állíthatjuk, hogy egyetlenegy utazó, még az afrikai sem szállott szembe nagyobb veszéllyel, borzasztóbb nehézséggel, és nélkülözésekkel, sem nem türe ezeket nagyobb vidorsággal és lélekjelenléttel, mint ő.

„De minden buzgósága és bátorsága hasztalan lett volna, bámulatos nyelvismeretei nélkül, melyek képtesse tettek, európai arczvonásai daczára, nemsokára mint ozmanli, hanem mint nagykészültségű mohamedán tudor utazhatni.“

Vambéry, mint említettük, most ismét Pesten van s úgy vagyunk értesülve, hogy itt is szeretne hosszú vándorlásai után végre állandóan megtelepedni s tapasztalatait, tanulmányait közhasznosra feldolgozni. Nem is kételkedünk rajta, sőt becületbeli dolgokat tartjuk, hogy egy tudományának s tehetőségének megfelelő tanszék vagy egyéb hatáskör a haza fővárosában akadni fog számára. Tegyük végre ismét valamit tudományos büszkeségéből is.

Még csak ezt jegyezzük meg, hogy némely külföldi lap azon állítása, mintha Vambéry a mohamedán hitre tért volna át, nem való. Ő mint magyar protestáns tette meg keleti nagy utját s mint olyan is tért vissza — a mi azonban reméljük, végre vagy hátra nem lesz többé akadály, hogy az egyetlen kir. magyar egyetemnél p. o. a keleti nyelvek tanszékét elfoglalhassa.

Nehéz szolgaság.

(1840.)

Magam szolgája vagyok én, igaz
A magamé csupán!
De e szolgát nagyon terhes ám:
Naponnan, és éjjelen,
Mindég uralom szolgálatára lennem!
Pipáját töltöm, — könyvét fölmeteszem,
Felolvasok neki,
Rendbe kell hoznom (mert nagyon fondetlen!)
Ha ezt azt, szerne hányja, szétveti.
Söt, csizmáját is én húzom le mindég,
S csak én öltöttem; —
Ha levelet ír (be róst levélíró!)
Elő a tentát, tollat én szedem.

„Tölts vizet! — töltök,
„Önts hozzá bort! — öntök;
„Vedd ki a székét alólam! — veszem;
„Asztali halál! — mondom — „most csókold meg
Felésegem!“ (ezt, szívesen teszom!)
„Elment a vendég, — köznap kabátom
(Ezt már évektől hordja) add reám!“
„Írj most egy verset!“ (jól van! hadd szőgyellje
Magát helyettem, ha a vers silány).

Bolyongom, hányzor kell a rengetegben,
Füztöt booskorban, — néki ez, öröm!
Dölt fák közt, üzött vad elé rohanva,
Nyakam nem egyszer majd hogy kitöröm;
Tanyám hátszára, erdősvatag,
Mi olja szomjam? a zúgó patak;
S tászámban már ha fogyón a kenyér,
„Maradj!“ kiált ő a bérczek lakója,
„Királyi táp a vad bokrok bogója,
S mit vadászkésed és föl, a gyökér!“
De itt az új már! a pücczérel együtt
Tüzet gerjesztet a szertes tanyán;
A csonka ágról, — szivárgó sebével,
Agyaras feje sűrű erdejével,

Alá függ a kan, a tölgy derekán.
Elszunnyadtak már a fáradt ebek,
Egyiknek lába meg-megrádnál lágyan,
S felcsahog gyengén; — „vadat űz álomban!“
Szóll éber gazdám, s arczán keij lebeg.
Most föltekint, — a tűz vigan lobog.
Lángjától a tölgy suttogó lombosára
Zölden pirosó viszfényben ragyog.
„Mi büvös kép!“ szól újra. — Am legyen!
De itt kiűn tengni rideg bérczekben,
Hol, alattom a bagoly-huhogás,
Remete fanyar lelkéhez való csak,
Ki tűrhesse más.

Föl-fölvirraszt honn, éj feléig olykor,
Míg le nem nyugszik, én sem nyughatom;
Fejét lehajta melán tenyerébe,
Bámulti a gőcz pislogó tűzébe
Mi öröm lehet? meg nem foghatom.
Uram, uram! nem hallja-e falán
Kisértekek óráját űni fenn?
Ilyenkor már, még nagyanyámot hallám,
Minden jó lélek az ágyban pihen!

Hogy mint kap minden ringyongó dibdabságon,
Falára mint kell raknom ezt, amaz:
Rozsdás sarkantyút, tört, láncozott botot,
Ijat, vasungot, kopját, sisakot,
Rég ismert dolog, — mit beszéljem azt!
S mind ez hagyján! de holmi léhaságot
Is, nyakamba vet:
Botjára, most vén zsidót kell faragnom,
Majd, több ily gyermekeségeket. —
S szegény szolgának mind ezért mi bérem?
Elégedetlen untalan velem,
S csodás szeszélye, gúnya ma egyre szúr!
Ej, ej gazdám! nem vagyunk-e mi egyek?
Minő a szolga, ép olyan az ur!

Szemere Miklós.

Az élet fáradalmi.

Gyöngé ember az, a ki untalan a sors ellen panaszkodik. Ha valamely szerencsétlenség érte, vagy valamely munkája, vállalkozása vagy szándéka siker nélkül maradt, tépelődve sóhajtozik s panaszos kifakadással kiált: „hiába, én csak szerencsétlen ember maradok, engem mindenütt üldöz a sors.“ Édes felebarátom! ne hadd magad a sorstól kormányoztatni, mert a sors zsarnok hatalom, ha tétlen áldoztatja vagy; de tudd meg, hogy a ki zsarnok, az gyáva is, bátorodjál fel tehát és csavard ki kezéből a kormánypálcát és uralkodjál te fölötte; ne légy puha, gyöngé és ingadozó, mint a nád-szál, mely minden szellő után hajlong, hanem légy szilárd, erős és ingatlan, mint a tölgy, mely minden viharok bátran szemébe néz. Egyébiránt te elcséred a fogalmakat; te a sors ellen szitkolodol és sokszor az, isteni gondviselést érted alatta, mert bátran állíthatom, hogy az a sors nem más, mint üres szó, minden érték nélküli fogalom; sors nem létezik, hanem csak isteni gondviselés, mely ellen pedig szidalmakkal kikelni nem szabad. Ha semmi emberi tevényt magad felett el nem akarsz ismeretni, ám legyen; de az Istenről megfelekedned nem lehet, az isteni gondviselés előtt kénytelen vagy meghajolni, mert ha csüggeteg és kislekű vagy, s még a hitet is kiürod kebledből, annál bizonyosabb, hogy el vagy veszte. Kéves ember lesz a világon, ki oly erős lélekkel bírta, hogy a hitet nélkülözve, bátran kiálthatna a sikra, s nemsokára tudná hajítani: „*Si fractus illabatur orbis, inpavidum ferient ruinae.*“

Senki sem tartozik többet tenni, mint a mire képes, és ha csapás érte, melyet el nem távolíthat, ám türe békével; sokkal férfiasabb a resignatio, mint a töprengés. Régi és minden nemzet nyelvén járó közmondás az: *segíts magadon és az Isten is megsegít.* Ha ezen mondatot soha el nem tévesztetted elöl, akkor az ugynevezett versszal könnyen fogsz elbánni, mert hidd el,

a sors egy szófogadó gyermek, melynek csak tudni kell parancsolni, és ez a legtöbb esetben engedelmeskedni fog.

Honnán ered mégis az, hogy a közéletben oly gyakran tapasztaljuk azon szomorú esetet, hogy majd minden második ember a sors üldözöttjeként állítja magát élénk? Ha a természet törvényeiben buvárkodunk, könnyen rákadunk az okra, és ez a *kényelem- és élvezetsomj*, mely minden emberbe van öntve, és mely szerint munka és fáradtság nélkül ohajtaná az ember az élet édeségeit szörpölgetni, a munkát pedig, mint a henyeség ellentétét, utálja. — Az ember a természet urának hiszi magát, és az is, mert minden földi teremtmény felett áll, szervi kifejlődésére nézve, de ezen öntudatának büszkeségében túlmegy rendeltetése céljánál, és csak élvezni akar, de dolgozni nem. — Ezen természeti ösztön megismerésének már a legrégebb okmányokban találjuk nyomait; már ott olvassuk Mózes első könyvében: „Atkozott legyen a szántóföld te éretteg, gondtal táplálkozzál a föld egész életed folytatában. Tövist teremjen és dudvát, és kenyeredet arozod verejtékébe egyed.“ E szavakban a fennidézett természeti törvény van kifejezve, hanem rosszul értelmzették, mert az ember azon átkot, melyet a fennnevezett könyv szerzője az Isten által az emberiségre mondott, keserü elbizakodásában magára a munkára származtatta át, atkozta a munkát, és ha erősebb volt, odatörkedett, hogy a gyöngébbet szolgájává tesse, és által munkáltatván elátkozott földjét, önmaga pedig a henyeségnek adta oda magát. Az irásnak ezen balul fölfogott átka borzasztó következményeket szült. Nemzet nemzet ellen háborura kerekedve, egyik a másikát uralma alá hódítani igyekezett. — Ezen átkot következménye, hogy egyes hitőtök, mint zsarnokok, alattvalóikat minden természeti jogaitól megfosztani iparkodtak, vagy különvált egy nemzet erősebb része s a nagyobb, de gyöngébbet és gyávábbat szolgására kényszeríté, és a természet remekéből különvált az úr és a rabszolga; ez utóbbi vitte azon átkot súlyát, hogy arca verejtékében ehetne csak sziklen kimért kenyert, amaz pedig, mint a régi görögök, kik a munkát becselének bélyegezték, laj-hár módra, csak az élvezetnek áldozott. — Nem csoda, ha az elnyomott rabnép oly sokszor feldundult elnyomói ellen, remítót fordalmakban lerázzván bilincseit, de ugyan azon hibába esett, hogy a másébol kívánt lakmározni. A Communismus rémséges lidércze maga is tanubizonyoságot tesz erről.

A kényelemre való hajlam nem egyesek, hanem mindnyájunk tulajdona. Azonban a kényelmet, valamint minden természeti élvezetet nem kapja senki ingyen, valamint csak munka után esik jól a pihenés; azon fának gyümölcse izlik legédesebben, melyet magunk fáradtságával ültettünk és ápolunk. Csak a butának átok a munka, a bölcsnek pedig serkentője testi és szellemi erejének kifejlesztésére, belső és külső tökéletesülésre és ezáltal emberi méltóságának, valamint élete céljának eléérésére, melyben a világon, mint ember, természeti feladatának megfelel. Legjobban látjuk ezen utánzásra méltó példákat az iparos osztályban, a kereskedőnél és földművelőnél, nem is hallani oly gyakran e nevezett osztály sorából az ugynevezett spleen, vagy életuntaság panasza, mint épen a kiváltságos uri, művelt(?) vagy közép-rendben. De ilyen a féltudós, sokat képzelt magáról és soha sincs sorsával megelégedve, mert mindig a távolban, az elérhetetlen kerestülvét, holott valódi képessége gyakorlatában és a csendes családi élet hatáskörében találhatná az élet tisztá-

boldogságát. De ő nem ismer maga felett semmi tekintélyt, a kitől tanulni akarna, büszkeségében csak felsőbb lények büveje előtt hajtja meg magát, embertől tanácsot el nem fogad, mert ezáltal felsőbbiségét látja fenyegetve. Am lássuk, találunk-e valahol magasabb, kiváló példaképet, találunk-e okulást, mely nem embertől jó, mely nem máról vagy tegnapiról szól, melyet tehát a legönhittebb bölcs is elfogadni nem állíthat? Igenis találunk, és pedig a természet nagy mindenségében, a távolban ugy, mint a közelben. A megismerés kulcsát pedig fölleljük a *természettudományok* tanulmányozásában. Ki tehát a szabadba, a természet véghetetlen muzeumába, ide jert te is, te elcsüggedt árva, ki a sors mostohasága ellen panaszkodol untalan. Itt nincs pedáns professor, kinek lezckézését hallgatni resteled, itt a természet maga a mester, a tükör, melyben az örökké tisztá, hamisítlan valót és igazságot láthatod és okulhatsz, ha különben természetes eszed még helyén van és szived romlatlan.

Lássuk legelőbb a világ teremtését, de nem e kis világnak, melyet a mi földünknek is nevezünk, hanem a nagy mindenség alkotását. De ki látta a nagy univesumot születni, vagy ki hallá a természet vajadásának óriás nyugását, midőn a világ petéje, nem puha párnák közé, hanem a végtelenség pusztá itregébe letéttetett! Kís földünk kifejldési történetéből vonhatunk némi következtetést azon nagyszerű erő kifejtésére, melyekre szükség volt, hogy a nagy természet megszülésé. Éms ime most a megszámozhatatlan mennyiségű csillagok a mennyi halozaton csendesen és kimért pályákon balodnak, egy tiszta s nyugodt éjszakán a gondolkodó embernek száz meg száz fenségese eszme, a szakavatott csillagásznak pedig magasatos buvárlatainál kiindulási pont. Mert a nagy mindenség is nem egy napon született, sőt a csillagoknak, mindmegannyi világnak megszülése folyton folyva tart. Az égi tej-ut sokáig csak párának tartott, most meg számtalan csillagok összegének ismerjük; vannak azonban ezentul is más párázatok, melyek csak a legerősebb távcsövekkel kivehetők, ezeket mindmegannyi fejlődésben levő égi testeknek tekintik. Az üstökösök, mennél homályosabb testök zöme, és mennél nagyobb körökben forognak, annál távolabb esnek még érettségükhöz, pedig már sok milliárd óta forognak a nap körül, és még sem érték el céljukat. Te türelmetlen, piczinke kis ember, ide nézz, s tanulj várakozni!

(Vége következik.)

Az egészség ápolása az életkor különböző szakáiban.*)

(Folytatás.)

IV. A fiuk és leányok kora.

Istokols évek.

E korszak, a *tulajdonképeni fiatalág*, az élet 7-ik vagy 8-ik évétől, tehát a *fogváltás* kezdetétől — a *serdülés* beálltaig (vagyis közép-európai éghajlatunkhoz képest leányoknak a 14-ik, fiúknál pedig a 16-ik évig) terjed. E korbán a test főleg megnyulik, s ennél fogva karcsubb lesz, a bőr alatti kövérség fogy, az izmok ellenben kinyomulnak alóla; a csontok szilárdulnak s tömörödnek; a medence s a mellkas tágul; a szív-dobbanás erősödik s percenként már csak 80-85-ször ismétlődik; az agy s így a koponya terjedelme többé nem növekedik,

*) Bock tanár „Az egészség négy könyve“ című munkája magyar kiadásából, mely „a magyar nép szűke-szehez alkalmazva“ nem sokára meg fog jelenni. — Szerk.

s a fej e miatt látszik a többi testhez képest kisebbnek, mint az előbbi korszakokban, mindamelllett, hogy az arcz még nagyobbodik.

A test tömege általában már nem gyarapodik oly arányban mint előbb; hosszúsága csak mintegy 10-12 hüvelyknyit nyulik, egész a 4 1/2 láb; sulya mintegy 20 fontnyit nő, egész 65 fontig körülbelöl. Ellenben most a fejlődés folytán a testidom marandó viszonyai mindinkább előtűnnek, az arczkifejlesztés vonásai szilárdulnak, s a haj és a szem szivárvány-hártyája megkapják marandó színöket. Az élet erősödik és megszilárdul, s nagyobb sérelmeket is megbir kar nélkül. E kort ennél fogva különösen kedvező egészség tünteti ki és száz fiatal növendék közül évenként csak egy hal meg.

Mindamelllett épen e korbán lehet könnyen, kivált gyors növekedés mellett, rossz táplálás és nem czélszerű vagy túlságos agy-erőtetés által, megvetni alapját igen súlyos és tartós bajoknak, névszerint *verszegénységnek* és idegbántalmaknak, kancsal-nézésnek és rövidlátásnak, szűkkeblűségnek és a medence elferdülésének. De legnagyobb veszélybe dőlnek e kort az ivar-ingerlések, s ennél fogva szigorun kell távol tartani mindent, mi arra befolyhatna. E miatt a szellemi fejlesztés mellett nem szabad elhanyagolni a *testnek fokonzkinti edzését és erősítését* sem. E korbán helyesen nevelvén fiatal-jainkat, oly alapot rakunk, mely egész későbbi életök üdvét biztosíthatja.

Az *eltartásnak* kevés különbséggel ugyan-annak kellene lenni ugy a fiukra mint a leányokra nézve, minthogy az ivarkülönbség még nem jöhet egyiknél sem tekintetbe. Mind a két nemű növendékeket, alkalmatos élelmelés és jó levegő, a szabadban való elegendő mozgás, testgyakorlatok, folyóvízbeni fürdés, sem feszes nem meleg öltözetnek által, mindenekelőtt oda kell segítenünk, hogy testben épek, erősek és egészségesek maradjanak mindig, s ugy azután a testhez szellemi foglalkozásokat kiszabunk számukra. A fiatalok *élelmelése* legyen állati és növényi tápszerekből vegyesen összeállított, bő, táplálékony és nem igazt el-edel; italul pedig víz, vagy tej, gyenge kávé és thea szolgálhat. E rézben sokszor avval vétik el a dolgot hogy az eddel nem eléggé zsíros, sem eléggé sóss, s nem eleget isznak hozzá, pedig testünknek sok vízre, zsírosra, és sóra van szüksége.

A *levegőnek*, mely az életre épen oly nélkülözhetetlen mint a tápszer, természetesen tisztának kell lennie s a gyermekkel, a hányzor csak lehet, szabad levegőt kell szivatnunk. Szoktassuk ennél fogva a fiatalokat jó levegőben hatályosan és mélyen lélekezni, ellenben a tisztátlan, romlott levegő elől menekülni. Az öltözet, természetesen az évszak szerint választva, legyen fesztelen és gyermeki, nehogy a fiatalok már a felnőttek közé számítsák magukat. Leányoknál a ruha sulyának egészen a vállon kell nyugodnia s már e miatt sem jó nekik nagyobb suly ruhák (kivált szoknyákat) viselésük. A ruha dereka, melyhez lehet egy részét gombolni az öltözetnek, legyen fesztelen, s különösen, hol a keblet fűdi, eléggé bő; fűző-vállnak e korbán még nincs helye. E korbán a leányok ruhája legjobb, ha az ugynevezett kánzsa-bél blouse-alaku szabás szerint készül. Lábbelijök legyen elég hosszú talpu, egy lábá metszett topány, mely a boka fölött könnyedén a lábhoz szorul.

A *testbőr tisztítását* meleg mosdások és fürdők által e korbán sokszor egészen helytelenül abba hagyják, vagy legalább nagyon elhanyagolják. Hetenkint egy meleg fürdő, vagy legalább az egész testnek beható meg-

mosása és ledörzsölése. mindamelllett, hogy a növendék naponként hideg vízben megfürdik, a bőrne és egészségnek egyaránt nagyon hasznos.

A *testmozgás*, mely a leányok nevelésénél, fájdalom, a későbbi ivadék tetemes kárával, mellőzhetőnek tartatik, épen e korban mellőzhető: de a mozgásnak minden egyes növendék testalkatához alkalmazottnak kell lennie, s mind más mozgásokkal, mind elegendő pihenéssel váltakoznia. Leányoknak és fiúknak, ha csak lehet, minden nap kellene a legjobb ha szabadban, mozogni, például futni, ugráztatni, uszni, táncolni vagy tornázni. Gyalogatosan vétkesnek az emberiség ellen, kik a leányokat, a helyett hogy erőteljes asszonyokká és anyákká képeznek, gyenge idegű, megnyomorodott *delnikkék* nevelik, azt nem is említve, hogy a *csélszerű* testgyakorlat egyszersmind szépitőleg is hat.

Az *alvásnak*, mely a fiatal korban a testi és szellemi nagy tevékenység mellett többnyire jó, egyuttal eléggé hosszúnak is kell lennie s legalább 10—12 óráig tartania. Tévúton járnak a szülők, ha gyermekeiknek csak annyi alvást engednek mint önmaguknak; a *vérszegénység* és *sápkór* ennek legközelebbi eredményei s e miatt van, hogy ezek oly közönségesek a fiatalok között.

Az *edzést hideg* (t. i. hideg mosdások és fürdők folyóvízben való fürdés, könnyű öltözet és éjjeli takaró) által mind mértékére mind tartamára nézve szép lassan kell fokozni, de nem tulozni. Soha se felejtjük, hogy a hidegnek hirtelen és pillanatnyi hatása izgatolag hat a bőr idegeire s az agyra, és ideges izgékonytságot, görcsös kórokat (vidatanczot, nyavalyatörést) és vérszegénységet (sápkórt) szülhet.

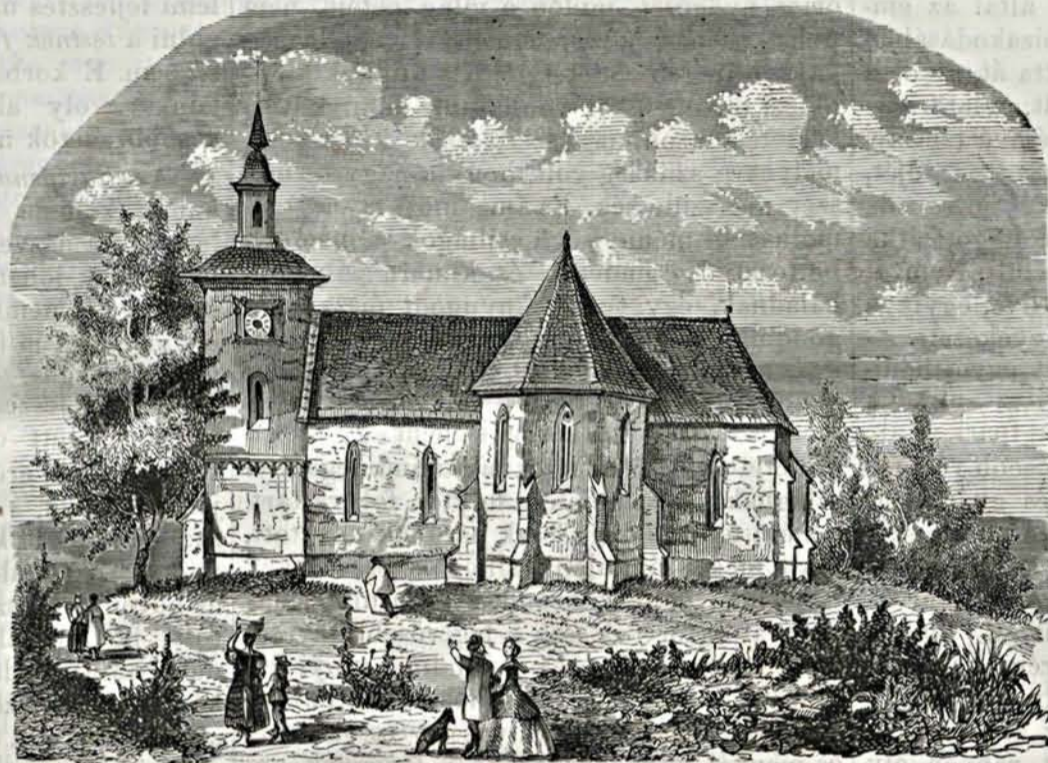
Az *érzékszervek*, főleg a szemek, különös kiméletet és figyelmet kívánnak, minthogy a szem állapota az életpálya válsztására s a választott pályán remélt boldogság elérésére nagy befolyással van.

A *nevelésnek* e korban is úgy, mint az előbbiekben a testet és a szellemet tovább kell fejlesztenie, az erkölcsiséget pedig, melynek már a gyermekkori szoktatás megvetette az alapját, most már oktatás (okotadás) által kell nemesíteni. Egyébiránt a fiúk és leányok nevelése közt, valamint el-tartatás körül nem sok, vagy semmi különbséget kellene tenni, minthogy a nemi élet e korban még kifejlődve nincs, az iskolás évek után pedig még elég időnk marad a sajátképeni női és férfiúi továbbképzésre.

A *testi nevelésnek* főleg a mozgási ügyesség kiképzésére kell irányoztnak lenni, s e szerint úgy a járást tartania szemé előtt és a testtartást a különböző gyakorlatok alatt (táncz, tornázás, uszásnál), mint a beszédet, éneket, írást, rajzolás, festést s a hangszerek gépies kezelését. Továbbá úgy, mint már a gyermekkorban is a *tisztaság, rendszeret és pontoság* érzetét kell minden alkalommal élnikíteni s derekasan ápolni. E végre, valamint az, hogy növendékeink a legközönséges teendőben és napi munkákban kellő ügyességet szerzhessenek, legjobb ha maguk szolgálják ki magukat, ha nincs, ki

számukra mindent elkészítsen, vagy utánuk takarítson. Az ügyetlen, gyámoltalan s életre nem való emberek többnyire olyan gyermekekből kerülnek ki, kiket mindenben gyámolítgatának. Különös figyelmet kell fordítani a fiatalokra, hogy testét mindig tisztán tartsa, s fogai, haja, kezei s körmei kiválólag szigorú ellenőrködés alatt kell hogy legyenek.

A *szellemi nevelésre* nézve mindegy, akár házilag akár községi (iskolában) kezeltesék. A *födolog* az, hogy várt jó sikerét a következő szabályok pontos megtartása biztosíthatja leginkább: 1. a tanítás szorosan a növendék testi állapotához, s agyának mineműségéhez, tápláltságához legyen szabva; 2. belterjére és tartamára nézve csak lassan fokoztassák; 3. *csélszerű* változtatással vegye a szellemi tevékenység egyes ágait egymásután gyakorlat alá; 4. minden szellemi erőködést kövessen elegendő pihenetetés; 5. az agy tevékenysége indíttassék meg előbb helyes érzéki benyomások által, úgy tökéletesbitessek, azután gyakorlat (szoktatás) által egy értelmi, mint érzelmi és cselekvőségi (erkölcsi), vagyis felfogó, feldolgozó és kiható irányában. A helyes értelmi művelődés azonban sokkal ke-

Almasi ref. templom (Tornamegyében).

vesebbet kíván az emlékező és képzelő te-hetség gyakorlásából, mint sem a fogalmak, itéletek és következtetések alkotására (vagyis gondolkozásra) irányzott tevékenységnek serkentetéséből s igazíthatóságából.

Az *iskolától* e szerint, hogy természet-szerűnek tarthassuk, ezeket lehet joggal kö-vetelni: a) tekintettel kell lennie növendé-keinek neves *szellemi*, hanem *anyagi* gyarapodására is; ennél fogva gondoskodnia kell hogy a tantermeiben mindenkor jó, tiszta és mérsékelt melegű levegőt kapjanak (vagyis a tantermeiket kellőleg szellőztetni kell, de növendékével tultómi nem szabad); to-vábbá arról is kell gondoskodnia, hogy a padoknak, székeknek és asztaloknak helyettesítő, részei közt meglegyen a helyes arány, s mind a kettő egyszersmind a növendékek korához legyen mérve; hogy a növendékek szeméi kellőleg megkíméltessek; hogy a gyermekek nagyon soká és talán támaszkodás nélkül fészeken ülni ne kényszerítesse-nek, hogy ültökben ferde testtartáshoz ne szokjanak; hogy a növendékek bizonyos idő-ben (az óráközökben) alkalmas mozgások-hoz (testgyakorlatokhoz és pedig, ha lehet, szabadban) s a mellett erőteljes lélekzéshez intessenek; hogy *vérszegény* gyermekektől

ne kívánjanak annyit semmi tekintetben sem, mint erősbektől. b) A *szellemi kiképzés* foly-jon leginkább nézet útján; de ennek részint külsőnek (érzékeink által létesülőnek), ré-szint belsőnek (a dolgoknak a képzelő tehet-ség segítségével elő- és összeállított) és csak belsőnkben létező képeiből állóknak) kell lennie.

E képzeteket azután, — álléknak tár-gya lehet akár egyes lény, tény vagy kör-ülmény, akár a lények, tények és körül-mények egész csoportja vagy szövete, vala-mely határozott korba vagy térbe állítva, s lehet mese, vagy való — fogalmak, itéletek és következtetések alkotására kell földol-gozni. Sajnos, hogy a nézetre épített gon-dolat-gyakorlatok a legtöbb iskolákban tel-jesen hiányzanak, s a szellemi tanítás legin-kább csak a körül forog, hogy a növendék minél több mondatot, miket másról kézen kapott, minél hibátlanabban tudjon egymás-után s megállapodás nélkül felmondani, s ha olyan nyelven darálja le kellő rendben a szavakat, a melyből még semmit sem ért, vagy olyan tárgyról, melyet felfogja korá-hoz képest még lehetetlen: annál nagyobb a dicsőség, melyben tanító és tanítvány, is-kola- és tanrendszer osztoznak!

Iskola; szellemi nevelés.

Az iskola hivatása az, hogy a növendék *agyát* vagyis szellemi tehetségei szervét (tehát az érzés, értés, öntu-dat, kedély és önelhatározás vagyis akarat székhelyét) al-kalmatos és fokokint emel-kező gyakorlatok és szokta-tás által a lehetőség kiké-pezzé. E kiképzésre termé-szetesen csak ép és kellőleg kifejlett agy alkalmas; de a tanításnak akkor sem sza-bad egyoldalunak lennie, hanem az agy szellemi tevé-kenységének minden ágait gyakorolnia (értelmet, érzel-met s indulatot egyaránt), és e tevékenység gyakorol-tatását úgy eszközölni, hogy ereje és tartama szorosan a *növendék egyéniségéhez mér-ten csak lassan fokoztassék*, s *csélszerű* változatosággal folyjon.

Az eljárást, melyet az agynak kiképezése körül követni kell, némileg ahhoz lehetne hasonlítani, melyet az izomzat kifejtése körül a

testgyakorló-intézetben követnek. Ezekben sem szabad az izmok csak egyes szakaszait (például a karok- vagy lábakéit) gyakorolni, hanem a hatal-munk alatt állókat mind; mert helyes ügyességet és erősbület s téren is csak lassankint fokozódó és kellőleg váltakozó gyakorlatok által érhetni el, s minden vétség e törvények ellen mind a test- mind az agy-gyakorlatok mezején kárára válik a növendéknek. Minthogy tehát az *agy* azon szerv, melynek kiképzését igéri az iskola: a tanítónak is e szervet kell tartania leginkább szemé előtt. Ennél fogva szükséges, hogy a tanító a növendék agyát nagy-sága, táplálkozása és izgékony-sága (fogékony-sága) szempontjából vizsgálja meg és e szerint bánjék vele. Mi az agy *nagyságát* és *székhelyét* illeti: ezek csak élte hetedik évének lefolytával érik el azt a fokot, mely a most divatozó iskolai tanítás alá ké-pessé teszi a gyermekeket. Időelőtti komolyabb agy-beli foglalkozás, minthogy az agy még akkor anyagi fejlődését folytatja, mindenkor ártalmas, és pedig nem csak az agyra, hanem az egész testre nézve. A *vérszegénység*, mely iskolás gyermekek közt oly feltűnőleg el van terjedve, kétségkívül a korai iskolázatásból ered, valamint szintén az idegek beteges ingerlékenysége, s az agynak a tulizgult-ságból támadt gyengesége is, melyekkel a fiatal-ságnál s felnőtteknél oly gyakran találkozunk.

A koponyának időelőtti megkeményedése az agyat nem ritkán gátolja növekedésben, s akkor mind az agy mind a koponya (főleg a homlok-rész) kellőnél kisebbek lesznek, s a legjobb oktatás mel-llett sem fogja az ilyen kis fejű ember azt a szel-

emi tevékenységet kifejtetni, mint a kellőleg nagy- agyu és koponyájú. Ilyen *kisfejekre* a tanítónak tekintettel kell lennie.

Vérszegény, rosszul táplálkozó aggyal, mely szabályellenesen vagy izgékony vagy tunya, soha sem szabad úgy bánni, mint a helyesen táplálkozó erőssel, mert a mi ennek kis erőködés, amannak már nagy. A tanító, ha látja, hogy a gyermek áta-lában vézna s hogy az általános vérszegénység jeleit hordja magán, már ezekből is közelebbsé- heti, hogy agya sincs kellő szerkezetet.

Ha pedig a gyermek olyan család ivadéka, melynek több tagja már agy- és ideg-bántalmak-ban sínlődött, akkor agyának kiképezését a leg-gondosabb vigyázattal kell intézni. Ennél fogva a tanító részéről tett idevágó tudakozódások egyáltalában nem szükségesek. Mindenesetre sokat nyerne vele a szellemi nevelés, ha növendékei testi állapotát a nevelők jobban ismernek.

(Folytatás következik.)

Az almási ref. templom.

(Tornamegyében.)

Ha az ember Kassáról a regényes vidékeiről híres kis Tornamegyébe vezető országuton vá-

radol, s a torna-i kies völ-gybet elérte, csakhamar a megye főhe-lyére Torna mezővárosába jut. Ettől nyu-gatra, mint-egy 2 mérföld-nyire, a Rozs-nyóra s v i v ő szép ország-uton, — mely már most a szorosoktól szor-ulatot elke-rülve, egye-nesen Hárs-kutnak tart, s a közséklékbe vágya roppant szorgalommal, mesterséggel és költséggel készült, — fe-kszik Almás ma-gyar helység. A falu csinos templomának rajzát és rövid történetét ve-szi itt az ol-vasó.

Az egyház-község jelen-legi lelkésze t. Barna Antal ur szivessé-géből az egyházi levéltár nyomán következőkben ad-uk elő az egyháza vonatkozó történeti adatokat: „Almásan már a 18-ik század elején volt a helyvét hitvallásának gyülekezeti, tanítójuk, s egy kis oratoriumuk; azonban az akkori változó idők, zavargások miatt ez megszüntetett, és mint- hogy 50 éven át építés nélkül voltak, isteni tisz-teleter Komjátiba jártak.

1787-dik év szeptember hó 7-kén hozták a sárospataki iskolából Bende Gábor iskolatantót; eleinte csűr alatt jöttek össze imádkozni, majd egy kis oratoriumot építettek; — pár év elteltével szabadságot nyerve templomépítésre. Gróf Esz-terházy Miklós földesuraság által a templom he-lyisége kimutatván; — az építéshez kezdetek 1796-ban, a mikor a körtvényesi, jablonczai és al-mási egyház papja volt Rác György, lakván Körtvényesen. Az építés bevezetett 1798-ban Nádaskay András pap, és Fekete István gond-noksága idejében, a mikor fel is szenteltetett.

A felszentelés alkalmával Hangácsy György a templomban, Szilágyi Bálint kinn a szabadban tartottak alkalmi beszédeket. Görgői lelkész Gas-parotzky Ferencz keresztelt: — az építőmester neve nem tudatik.

Torony építéséhez 1819-ik évben kezdettek, Apostol Pál lelkész és Bujdosó János gondnok idejében. (Ezen Apostol Pálnak fia volt a nemrég Miskolcra elhalt Apostol Pál superintendens.)

A torony építőmestere Orosz Mihály volt, bevezetett a torony 1821-ik évben; ennek ma-gassága 15—16 öl, a templom hossza 9 öl két láb; szélessége 5 öl.

Faragványokkal nincs díszítve a templom, a mennyezet közepén van az akkori földesuraság neve, egy szintén a lelkészé és gondnoké körben írva. Van az egyháznak két nagy ezüst pohara, kívül belül aranyozva, ezek igen szép munkák, egyikét bírja néhai Fajgel István ur ajándékából, a másikat maga az egyház készítette.

Almás jelenleg is Körtvényhez tartozó társ-egyház. Almás népességének számát *Fényes*, Magyar-országának még 1837-ben kiadott leírásában ösz-szesen 707-re teszi; az az 390 római kath., 298 reform. és evang., és 19 zsidó. — Jelenlegi lakos-ságát a t. lelkész ur ekként adja elő: „A helyvét hitvallásu lelkek száma 335, a rom. kath. száma felényi lehet, a zsidók pedig mintegy 80 lelket számitanak.“ Ez összesen csak 613-mat tesz ki, miből az következnék, hogy azóta Almás népe-sége nem hogy szaporodott volna, de tetemesen fogyott.

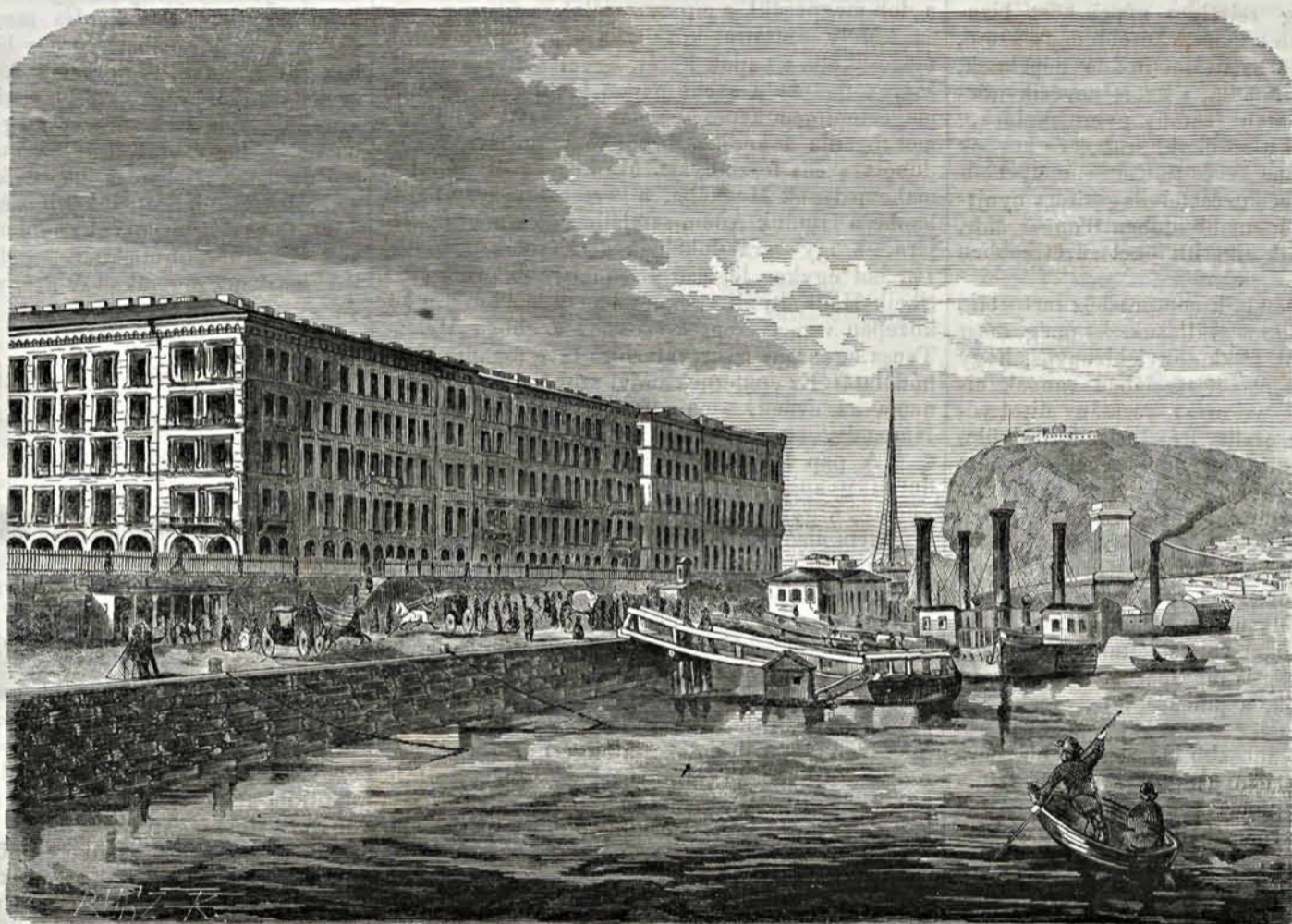
Egyébiránt Almásnak rom. kath. parochiális temploma is van. Továbbá nevezetes még Almás sok és jó gyümölcséről, és igen hírhedt, hogy híres almáiról nyerte nevezetét is; szőlőhegye tágas,

ban, mely előttünk áll, első a szép és nagy Ganz-ház, mellette van a Dunagőzhajótársaság háza, s ettől egy utca által elválasztva az Akadémia pa-lotája, 4 emeletes bórházával együtt. (Ez után kö-vetkeznek az akad. palotának a lánchidre néző főhomlokzata, melyet a képen nem láthatunk. A házor előtti tér pompás kőpartát van alakítva, s itt a legszebb városi panoráma tárul fel a néző előtt.

A ki egyszer hajón érkezett Pestre a felső vidékről, tudni fogja, mily nagyszerűen meglepő a két főváros látképe. Balra Pest emelkedik az ő nagyszerű ujjabbkori épületeivel; a zsbongó üzlet, a parti élet szünni nem tudó élénkségével, a füst-től gőzhajók egymást váltó ki- s bekanyarodá-sával. Jobb oldalon látjuk az ő Budát az ő he-gyekre épített házaival s kunyhóival, büszkén emelkedő királyi várával, mely a leldőző nap sugaraitól tündéri fényben látszik uszni; itt látjuk a Gellérthegy oldalába fecskesznek módjára oda ragasztott kunyhókat, s mind ennek hátterében a szőlőtökkel borított s regényes, nagy kiterjedésű budai hegységet. A régi s az új várost amaz ele-gans, finom s mégis roppant mérvű lánchid, az ország egyik méltó büszkesége köti össze. E lát-mány oly igéző, hogy a ki naponként látja is, soha sem unja meg, az idegent pedig, ki először pill-anjtja meg, hosszú időre lebilincseli.

E látkép

bájjait most már kitűnően emeli a pesti felső dunai rész új kő-partja, mely nagy négy-szögű kövekkel van kirak-va s a közle-kezős köny-nyűségét lé-nyegesen elő-mozdítja. Itt kötnék most ki a Dunagőz-hajó-társaság hajói; s a svei-czi stýlben épült csinos kis házikók-ban ütöttek tanyát a hajó-zás egyes ki-sebb hivata-lai. A gőzha-jókkal széles, erős hidlások tartják fenn a közlekedést. Az alsó part-talapról (per-ron) kényel-mes lépcsők vezetnek fel a tulajdonké-peni part sí-jára, mely 12

A felső dunaparti új ház-sor Pesten. — (Lüders rajza után.)

termékeny határa jó búzát és káposztát terem; réteje kétszer kaszálható, erdejé elég van. Ékesítik még a falut a számos jó karban levő szép urasági gazdasági épületek. Z. G.

A felső dunaparti új ház-sor Pesten.

Tagadni nem lehet, hogy az építkezési kedv, mely gyorsan emelkedő fővárosunkban, 1848 előtt oly élénk volt s azután hosszabb ideig teljes pan-gásnak indult, a közelebbi 4—5 évben ismét ö-rvendetes lendületet nyert. Nem említtük most a város különböző részeiben előtermelt számos na-gyobbszerű magánházakat, figyelmünk ezuttal a felső-dunaparton rövid idő alatt mintegy oda varázolt új palotasor veszi igénybe — mint azt a mellékelt kép mutatja.

Még mindnyájan emlékszünk azon sáros és gödrös nagy pusztaságra, mely a gyönyörű lánchid feletti dunapartot a város minden szemetével s rondaságával beundokta s a part rendezetlen-sége s alacsony-sága mellett is a Dunát csaknem megközelíthetlenné tette. Most — 3—4 év alatt — e pusztá telkekre a legszebb épületsor lón va-rázsolva, melyhez hasonlót a Duna száz meg száz mérföldnyi partja egész hosszában hiában keres-nék. Ezen palotaszerű házak dunai homlokzatát képünk, a Duna közepéről nézve, mutatja, s a sor-

lábbal magasabb amannál, s kár, hogy oly tul-ságosan magas vasrácsoszáttal van amattól elkülö-nözve, úgy hogy a parton sétáló csak mintegy kalitkából élvezheti a szép kilátást a Duna tul-partjára.

Előnkben és érdekesebb életet alig képzel-hetnénk oly városban, mely nem a tenger partján fekszik, mint a melyik e palotasor előtt untaian kifejlődik. Azt lehetne mondani, hogy a két fővá-ros testének ütere itt ver legélénkben.

Örömmel nézheti minden magyar ember Pest külső szépülésének haladását s nem kell hosszú időre visszapillantania a mai nemzedéknek se, hogy örvendtes összehasonlításokat tehessen. Csak egy-két évtized alatt is, mennyi örvendetes változást láttunk. Oly téreken, hol azelőtt pór-nál, sárnál és szemetes sivatagnál egyebet, nem látott a szem, most rendezett sétahelyeket, zöld gye-pet s arnyas fákat találunk (ujtér, Széchenyi- és mu-zeumtér). Nemcsak a Dunaparton, de a város kü-lönböző távolabb pontjain is szebbnél szebb magán házak épülnek — nem oly nagy számmal ugyan, mint hajdan, de bizonyosan jobb ízléssel. Nyilvá-nos épületeink pedig, minő a Múzeum, az Akade-mia palotája s az új redoute oly monumentalis mérvekben vannak előteremtve, hogy minden elis-merésre méltók. Az alsó-dunapart is, mely eddig nem volt egyéző, mint a főváros összes rondaságá-nak gyűlhelye, ma holnap szintén a legnagyobb-

Diszkönyvek és ifjusági iratok karácsoni és újévi ajándéknak.

Figyelmeztetés.

Ezről évre hazánkban is mindinkább kezd meghonosodni azon szép szokás, karácson estején a család-körben karácsonifit állítani fel, és e kegyeletos ünnepen a kedves gyermekeket és rokonokat, a ház barátait és ismerőseit ajándékokkal megörvendeztetni. Sikerült tartalma s díszes kiállítású könyv ez alkalommal minden művelt nemzetnél első sorban áll, s legillőbb ajándék ifjuság és barátok számára; mindöfgyva ajánljuk mi is a közönségünknek legkedveltebb kiadásaink dús választékát, melyek karácsoni s újévi ajándékokul különösen alkalmasak.

Midőn e jegyzéket az árrakkal együtt közöljük, tisztelettel értesítjük a t. cz. közönséget, hogy a jegyzékben kitért árraknak vitelbérmentes beklüldése után a kívánt könyveket, a mennyiben 2 főt meghaladó megrendelések tételnek, a postadíjnak alulírt könyvkiadó-hivatal részéről viselése mellett, a legpontosabban rendeltetésük helyére juttatandjuk.

Kaphatók mind ezen könyvek a pesti és vidéki könyvüzleteknél is.

Pest, december 1864.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala

(Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

I. Disz- és képes-kiadások diszkötésben.

Zilahy Károly. Hölgyek lantja. Magyar költőnők
műveiből szerkesztve. Egy aczélmetszettel. 8-rét. Velínpap., diszkötésben 3 ft.

Csokonai válogatott munkái. Kéziratok s eredeti
kiadások alapján Toldy Ferencz által. A költő aczélmetszetei arczképpel. 8-rét. 3 kötet. Velínpapíron, diszkötésben 3 ft.

Irodalmi kincstár. Gyémánt kiadás.

- I. Népdalok. Petőfi S. arczképpel.
- II. Románzok. Vörösmarty Mihály arczképpel.
- III. IV. Magyar balladák könyve. Arany János arczképpel.
- V. VI. Külföldi lant. Magyar költők műfordításai külföldi remek írásokból.
- VII. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemzenszedett mondatai.
- VIII. Epigrammák.
- IX. X. Szerlem dalnokai. Válogatott gyűjtemény.
- XI. XII. Eletszkola. Gyűjtemény, arany igazságok a bel- és külföldi remekírók munkáiból.

12 diszkötet, csinos szekrényben 15 forint.

Schiller Frigy. A harmincz éves háboru története.
Fordította Torkos István. 8-rét (423 lap.) Diszkötésben 3 ft.

Goethe. Az ifju Werther keservei. Fordította Bajza Jenő. 16-rét. (191 lap.) Diszkötésben 2 ft. 40 kr.

Magyar koszorúok albuma. Irói élet- és jellem-
rajzok. Irta Zilahy Károly. Mutatványokkal és tizemégy aczélmetszettel Nagy 8-rét. Diszkötésben 5 ft.

Az Árpádok kora. Képek Magyarország törté-
netéből. Készíté Geiger Péter N. János, tervezte és magyarázta Dr. Wenzel Gusztáv, pesti egyetemi tanár s magyar tudom. akademia rendes tagja. Diszkötésben 18 ft.

Remény. Irodalmi és művészeti évkönyv. Szerkeszté
Vachott Sándorné. 4-rétű alakban. 19 iv. 4 színezett képpel, 2 könyomatu arczképpel, 4 aczélmetszetei és 2 könyomatu tájképpel. Pompás aranyozott kötésben 12 ft.

Tompa Mihály versei. Hat kötet. A költő arcz-
képpel. — Diszkötésben 10 ft.

Virágregék. Irta Tompa Mihály. 8-rét. Diszkötésben 1 ft. 50 kr.

Arany János kisebb költeményei. Második kiadás.
A költő arczképpel. — Diszkötésben 3 ft. 60 kr.

Toldi és Toldi esteje. Irta Arany János. Egy kötet-
ben a költő arczképpel. — Diszkötésben 2 ft.

Czuczor költeményei. A költő arczképpel és élet-
rajzával. Három kötetben. — Diszkötésben 6 ft.

Berzsenyi Dániel versei. A megrongált szöveget
az eredeti kéziratok és kiadásokhoz egyengetve, kiadatlanokkal és életrajzzal bővítve, a költő örököségi megbízásából. Kiadta Toldy Ferencz. A költő arczképpel. — Diszkötésben 2 ft. 80 kr.

Úti emlékezetek Amerikából. Irta Rosti Pál. Disz-
kiadás legnagyobb negyedréten. 3 színezett képpel, 13 kömetszvényvel, 2 aczéla metszett tájképpel és 25 fametszvényvel. Ára diszkötésben 24 ft.

Magyar képek albuma. Barabás Miklós rajzai
után aczéla metszve. Szövege Vajda Jánostól. Diszkötésben 2 ft. 50 kr.

Magyar írók arczképei és életrajzai. (40 képpel.)
Nagy nyolczadrét. — Diszkötésben 3 ft.

Gyöngysorok. B. Eötvös Józ. összes szépirodalmi
műveiből. fuzte Vachott Sándorné. B. Eötvös József arczképpel. Ára diszkötésben 3 ft. 60 kr.

Nemzeti lant. Újabb költőink válogatott versei.
Összeállította Vajda Ján. Vörösmarty arczképpel. Diszkötésben 2 ft. 80 kr.

Bajza József összegyűjtött munkái. Második bőví-
tett kiadás. Toldy Ferencz által. A szerző arczképpel. Hat kötet. 8-rét. Velínpapíron, diszkötésben 8 ft.

Virág Benedek magyar századai és poeatai munkái.
Harmadik kiadás. Toldy Ferencz által. A szerző arczképpel. 8-rét. 6 kötet. Velínpapíron, diszkötésben 8 ft.

Kölcsey Ferencz minden munkái. Második bővített,
olesó és teljes kiadás. Toldy Ferencz által. A szerző arczképpel. Nyolcz kötet. 8-rét. Velínpapíron, diszkötésben 12 ft.

Kisfaludy Károly minden munkái. A
Kisfaludy-társaság megbízásából szerkeszté Toldy Ferencz. Ötödik kiadás. 8 kötetben. A költő arczképpel. Velínpapíron, diszkötésben 10 ft.

Újabb magyar lantosok. Petőfőtől maig. Petőfi
Sándor arczképpel. Diszkötésben 3 ft.

A karthausi. Regény. Irta B. Eötvös József. Czim-
képes kiadás. — Diszkötésben 3 ft.

A nővérek. Regény. Irta B. Eötvös József. Czim-
képes kiadás. — Diszkötésben 3 ft.

Költői vázlatok. Irta Stifter Adalbert. Németből.
Egy czimképpel. — Ára diszkötésben 3 ft.

Költemények. Szász Károlytól. Két kötet.
Ára egybe kötte diszkötésben 3 ft. 60 kr.

Költemények. Irta Dalmady Győző.
(260 lap, 12-rét.) Diszkötésben 2 ft. 50 kr.

Szerlem. Költemények. Irta Dalmady Győző.
Diszkötésben 2 ft.

GYÉMÁNT-KIADÁSOK.

Egy-egy kötet ára vászonba kötve, aranyvágással 1 ft.

MAGYAR REMEK ÍRÓK.

1. Kisfaludy Sándor. A kesergő szerelem. A költő arczképpel.
2. Kisfaludy Sándor. Gyula szerelme.
3. Kisfaludy Károly költeményei. A költő arczképpel.
4. Kazinczy Ferencz költeményei. A költő arczképpel.
5. Kisfaludy Sándor. A boldog szerelem.
6. Csokonai Mihály válogatott versei. A költő arczképpel.
7. Katona József. Bánk Bán. Dráma. A költő arczképpel.
8. Kölcsey Ferencz. Versei. A költő arczképpel.
9. 10. Zrínyi Miklós. Szigeti veszedelem. A költő arczképpel.

IRODALMI KINCSTÁR.

- I. Népdalok. Petőfi Sándor arczképpel.
- II. Románzok. Vörösmarty Mihály arczképpel.
- III. IV. Balladák. Két kötet. Arany János arczképpel.
- V. VI. Külföldi lant. Magyar költők műfordításai külföldi remek írásokból.
- VII. Emlék-könyv. A legjelesebb magyar költők szemzenszedett mondatai.
- VIII. Epigrammák.
- IX. X. Szerlem dalnokai. Válogatott gyűjtemény.

Tóth Kálmán összes költeményei. Két kötetben.
A költő arczképpel. — Diszkötésben 3 ft. 60 kr.

Dalok és románzok. Irta Tompa Mihály. Két kötet.
A szerző arczképpel. Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Regék és népregek. Irta Tompa Mihály. Külön kiadás.
Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Válogatott magyar népdalok. Szerkeszté és kiadja
Erdélyi János. Képes-kiadás. — Diszkötésben 1 ft. 75 kr.

Magyar népmesék. Kiadja Erdélyi Ján. Képes-kiadás.
Diszkötésben 1 ft. 75 kr.

Adalbert Stifter. Der Weihnachts-Abend. Mit
Illustrationen nach Zeichnungen von J. Kaiser, Einzel-Abdruck der Erzählung „Bergkrystall“ aus dem Werke: „Bunte Steine.“ 4-o. 676. Cart. 2 ft. 50 kr.

Mich. Horváth. Kurzgefaste Geschichte Ungarns.
In deutscher Uebersetzung. 2 Bde. (392, 359 S.) In einem Band geb. 3 ft. 60 kr.

Studen von Adalbert Stifter. Sechste Auflage in
zwei Bänden. Mit acht Stahlstich-Vignetten nach P. J. N. Geiger und dem Bildniss des Verfassers. Gross-Octav-Ausgabe. Preis: in zwei Bände sehr reich gebunden 8 ft.

Bunte Steine. Ein Festgeschenk von Adalbert Stifter.
Mit einer Radirung von P. J. N. Geiger. Zwei Theile in einem Band. — Eleganz gebunden mit Goldschnitt 4 ft. 50 kr.

Magyar kézi-atlasz. huszonhat nagy földképen
egész földünk egyes részeit ábrázolja az államok jelen területi viszonyai szerint. Hunfalvy János felügyelete alatt kiadva. 12 ft.

Jósika Miklós regényei. Ölesó kiadás. 24 kötet
12 kötetben keményen bekötve 16 ft.

Jósika Miklós beszédei és kisebb regényei. Új ölesó
kiadás. Nyolcz kötet négy kötetben kötte 6 ft.

Jósika Miklós. Abafi. Regény. Diszkiadás három
aczéla metszett képpel. Keményen kötte 2 ft.

Kisfaludy Sándor. Himfy szerelme. (358 lap, 12-rét.)
A költő arczképpel. Diszkötésben 1 ft. 75 kr.

II. Imakönyvek.

Mindennapi és alkalmi imádságok. Templomi és
családi használatra. Irta Czelder Márton, magyar protestans hittérítő és a moldva-oláhországi szászort ev. ref. magyarok lelki-pásztorja. 8-rét. (196 lap) angol vászonba keményen kötte aranyvágással 1 ft. 40 kr.

Vezéressillag az üdv elnyerésére. Imakönyv a kath-
nőnem használatára. Szerkeszté Tárkányi Béla. Öt főnem aczélmetszetei képpel, híres műremekek után a külföld legjelesebb művészei által metszve. Bőrbé kötte aranyvágással 4 ft., francia bőrbé diszkötésben 6 ft.

Hajadonok örangyala. Katholikus imakönyv. Irta
Tárkányi Béla. Közönséges vászonkötésben egy képpel 1 ft., öt képpel bőrbé kötte aranyvágással 2 ft. 50 kr., diszkötésben 5 ft.

Zschokke Henrik. A hitat órái. Kiválogatva és
forditva Szász Károly által. 2 kötet. (348, 441 lap.) Diszkötésben 5 ft.

Keresztény-imák. A házi-ajátosság növelésére és
a protest. keresztény felekezetek használatára, írta Dobos János, cselegdi ref. lelkes. Második bővített kiadás. Ára nyomtató papíron vászonba kötte 80 kr., velinen bőrbé kötte, aranyvágással 2 ft. 50 kr., diszkötésben 6 ft.

Buzgóság könyve. Elmékedések és imák protest.
nők számára. Szász Károly ref. paptól. Ára bőrbé kötte, aranyvágással 2 ft. 50 kr., diszkötésben 5 ft.

Heilige Anklänge. Gebete für katholische Christen.
Von J. S. Albach, Priester, aus dem Orden des heiligen Franz von Assisi. Sechzehnte nach der vermehrten achten unveränderten Auflage. Mit sechs Stahlstichen. Velínpapier, 40 Bogen kl. Oktav. — Preis: Mit Stahlkreuz und Schliesse 6 ft. 50 kr., in Sammt geb. mit silberner Schliesse 10 ft. 50 kr.

J. S. Albach. Stunden der Andacht. Erinnerungen
an Gott, Tugend und Ewigkeit. Zweite Auflage. 8. 382 Seiten. Eleg. geb. 5 ft.

III.

Az ifjuság és minden koru gyermekek
számára.

Hoffmann Ferencz. 100 kis történet jó kis gyer-
mekek számára. Közli Mesélő Bácsi. 16-rét. 194 lap. 8 képpel kötte 1 ft. Ugyanaz színezett képekkel 1 ft. 40 kr.

Magyarország története versekben. Fametszvé-
nyekkel ellátva. 8-rét. 102 lap kötte 1 ft.

Legújabb és legteljesebb magyar köszöntő. Újévi,
születésnap, névnap, iskolavizsgálati és más alkalmi üdvözlétek versekben és levelekben szülőkhez, nagyszülőkhez, keresztülőkhez, gyámokhoz, pártfogókhoz, jótévköz, tanítókhöz, rokonokhoz stb. A magyar ifjuság számára. Függelék: válogatott francia és német köszöntések. 16-r. 222 l. Kötte 50 kr.

Tárkányi Béla. Ifjuság kalauza az örök életre.
Kathol. imakönyv énekekkel és zsoltsárokcal. 16-r. 314 l. Csinosan kötte 80 kr.

Téli zöld. Jókai Mór műveiből válogatott elbeszé-
lések az ifjuság számára. Képes-diszkiadás. Kötte 4 ft.

Családkönyve. Hasznos ismeretek és mulattató
olvasmányok. Szerkesztik Greguss Ágost és Hunfalvy Pál. Csinos rész- és számos a szöveg közé nyomtatott fametszvényvel. — Két folyam egy kötetbe kötte 6 ft.

Szünórak. Mulattató és tanulságos olvasmányok
családi körök számára. Szerkeszté Vachott Sándorné. Képekkel ellátva. Keményen kötte 3 ft.

A Halmi család. Erkölcsi és tudományos olvas-
mány növendékek és nem-növendékek számára. Irta Fáy András. Két kötet. Csinos borítékba kötte 3 ft. 50 kr.

Sziklary Ilona. Történeti beszély az ifjuság számára
Irta Vachott Sándorné. 2 színez. képpel. Csinos borítékba kem. kötte 1 ft.

Szivmivelő beszélgetések és színjátékok mindkét
nemű ifjuság számára. Irta Majer István. 1 színez. képpel. Kem. kötte 1 ft.

A magyar-német gyermekbarát. A legkedveltebb
regék, elbeszélések, színjátékok, mesék és költemények gyűjteménye. Magyar, német és részint francia olvasó-könyv az ifjuság számára. Gyűjté S. a magyar Károly. 2-ik jobbitott kiadás. 1 aczélmetszetei képpel. Kem. kötte 1 ft. 50 kr.

Magyar népmesék és népdalok. Kiadja Erdélyi Ján.
Képes-kiadás. Csinos borítékba keményen kötte 2 ft.

Gyermekvilág. Elbeszélések, regék, mesék, dalok
és versek, természettani és történeti képek, utelírások és népmertetések, gyermekjátékok, rébusok stb. 8-12 éves gyermekek számára írta és össze-gyűjtötte Vachott Sándorné. Hat aczélmetszettel és több fametszvényvel. Színes borítékba keményen kötte 3 ft.

Közlések a külföldről. Fiatal olvasók számára.
Irta Jósika Júlia. Magyar-német kiadás egy színezett képpel. Csinos borítékba keményen kötte 2 ft.

Pályavezető. Jó tanácsok világba lépő fiatal leány-
kék számára. Irta Jósika Júlia. Diszkötésben 2 ft. 80 kr.

Az állatország képeiben. A mulatni szerető ifjuság
használatára. Irta Sárváry Eöry Andor. 122 fametszvényvel. Színes borítékba füzve 2 ft.

A madárvilág, vagyis mulatva oktató olvasmányok
a madarakról. Fiatalok számára. Egybeállította Sárváry Eöry Andor. 80 ábrával. Színes borítékba füzve 1 ft. 50 kr.

Képes verses-könyv. Ajándéknak jó gyermekeknek.
Irta és fordította Erdélyi Indali Péter, tanár. Színezett képekkel. Csinos borítékba keményen kötte 1 ft. 60 kr.

Ifj. Robinson. Mulatságos olvasó-könyv gyermekek
és ifjak számára. Campe J.H. után. Harmadik jobbitott kiadás. Egy színezett képpel. Színes borítékba keményen kötte 80 kr.

Ártatlanok öröme. Katholikus imakönyvecske kis
gyermek számára. Irta Tárkányi Béla. Sok képpel. 16-rét. (63 lap.) Keményen kötte 20 kr.

Lukács ifjusági iratai.

Kis hegedű. — Kis furulya. — Kis czitera. A vidám gyermek-világnak. —
Béni kis naplója. — Kis mesélgető. — Virág-cserép. Kis hölgyeknek
karácsonyi ajándéknak. — Egy-egy kötet színes borítékba kötte 50 kr.

Flóri könyve. 120 benyomott képpel. Irta Bezeredy
Amália. Diszkiadás 6 színezett képpel 1 ft. 40 kr. Új népkiadás 40 kr.

Egészen új szerkezetű A B C. vagyis vezérkönyv
az olvasás-tanításra és tanulásra. Irta és a versolvasmányokat szerkesztötte Erdélyi Indali Péter. Második nagy részben ujonnan átdolgozott kétes kiadás. Színes borítékba füzve 50 kr. Diszkiadás egy színezett képpel keményen kötte 1 ft. 50 kr.

Olvasás-játék 4-6 éves gyermekecskék számára.
mely által ok-tanító és sajátos oktatás nélkül megfelelő rövid idő alatt nemcsak olvasni megtanulnak s az eléjük mondott gyakorlatok helyesírásában ügyességre jutnak, hanem egyszersmind szellemük a kiföldés útjára lép, mely eddig ily korban a ritkaságokhoz tartozott. — Winternitz Károly tizedik javított kiadás után magyar nyelvre alkalmazá Maties Imre. Harmadik javított kiadás. Ára 1 ft.

Nyilt köszönet.

A főnemesség és nagyérdemű közönségnek, s mindazoknak, kik harmincznyolcz éven át becses vásárlásaikkal és megrendeléseikkel szerencsésül forró köszönetem a nagybecsült bizalmukért és azon becses készgúkért, a melylyel hírem megalapítani és

bunda-raktáramat

a legelső és legjobbnak nyilvánítani tanuskodtak. Fogadják halás elismerésem a mult buzgalomkért, s legyenek kegyesek a jövőre is jó emlékeikbe megtartva, új erőgem

DEÁK és HORVÁTH

név alatt parancsokkal minél gyakrabban szerencsésíteni, s én társammal azon leszek, hogy a nagyméltóságú és teljes című közönség minden kívánalmait kielégíthessem, s valamint a multba, úgy jövőre is teljes törekvésem az lesz, hogy **finomat, jót és tartósságot a lehetőleg jutányost** szolgáltatthassam a tisztelt megkeresőim kezébe.

875 (3-3)

Deák János.

Fogfájás ellen,

mely a fájdalmat azon pillanatban csillapítja, „fog-gyapotos“ ajánl **TÖRÖK JÓZSEF**, gyógyszerész Pesten, a király-utczában 7-ik szám alatt. — Egy hüvely ára 20 krajczár. Postai küldéssel 10 krajczárral több. 851 (6-8)

GRIMAUULT és TÁRSA

gyógyszerészek

növény-matico-injectiója s matico-tokocskaí

Párisban, 7, rue de la Feuillade.

Ezen legújabb gyógyító szer, mely a gonorrhoeák gyors és sikeres gyógyítására, anélkül, hogy stricturákat, vagy a belső részekben gyulladásokat okozna, a matico-perui faleveleiből van készítve. Dr. Ricord s a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyító-szer feltaláltatott, minden egyéb ilyenmű szerkeket mindenképpen a belső részeken, melyek a copahú s kúbebamag s más egyéb érczes alapokra készítet belsővel sekre távozni nem akartak, vétnéket használták. — Raktárak: Németország nevezeteb városai minden gyógyszerészárán.

Magyarországra nézve a főraktár létezik Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 656 (16-24)

Kölni székesegyház építési sorsjáték.

Porosz király ő felsége legmagasb engedélye folytán a kölni székesegyház építési együletnek, hogy a pompás egyház mihamarábbi bevégetése eszközöltesse, egy nagyszéru sorsjáték felállítására egyszer mindenkorra — helybenhagyatott.

Ezen sorsjáték következő pénzyereményekkel kínálkozik, egy mint: **175,000, 17,500, 8750 stb. forint**; továbbá: a jelenben élő német művészek remekmű terményei 52,000 forint értékben.

1 sorsjegy ára 2 forint, 21 sorsjegyé 20 forint.

A húsz félévi december utólján a királyi kormány felügyelete alatt történend nyilvánosan.

Alulirt kereskedő-hár ezen sorsjegyek eladásával megbízatván, minden megrendelést gyorsan és pontosan teljesít íméti eladók jelentékeny kedvezményben részesítetnek.

Sorsházai tervek ingyért szolgáltatnak ki.

Sintz Frigyes
mainai Frankfurtban.

854 (6-6)

Mint a legkitünőbb óvszernek elismert

korneuburgi marhapor

marhavész s marhabetegségek ellen

folyvást friss és valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerészárán, király-utca 7-ik sz. a., — Thalmyer és társa, — Halbauer testvérek, — Glatz I. E.
BUDÁN: az udvari gyógyszerészárán.

Aradon Probst J. F., Tones és Freiberg, — B. Gyarmaton Sippler testvérek, — Brassóban Hessheimer J. L. és A. Gyertyánfy A. és fiai, — Breznóbanyan Zornlaib G., — Csacszán Bentsáth Ferd., — Csáktornyan Marosiuti örökösei, — Debreczenben Csanak és társa, — Dobosán Tirscher E., — Esztergomban Bierbrauer J. C., — Egerben Steinhauser A. I., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárott Conlegrer Ignác és Kappel J., — Fehérvárott Kovács P. és Legmann A., — Győrött Jerfi A., — Ipolyságon Mikulasy T., — Kassán Novelly A., — Kézsmárkon Ziegler A. és fia, — Körmöczön Ploy C., — Kézsmárkon Generich A., — Léván Bolemann A., — Liptó-Szent-Miklóson Krivoos J., — Lugoson Kronetter Ferenc gyógyszer., — Miskolcon Spuller J. A., — Maros-Vásárhelyen Fogaras Demeter, — Nagykanizsán Fesselhofer J., Rosenfeld J., és Zerkovits W. A., — Nagyszombatban Smeke W. A., — Nagyváradon Kalovics Károly, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer., — N. Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pöstyényben Schorz F., Wimmer J. és Hasckemberg testvérek, — Páncsován Rauchaan és fiai, — Szegnyén Pés J. J., — Szepel-Szent-Györgyben Kovács és fia, — Selmezen Dimák J. E. és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gyász., — Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Szilvácsken Wellenreiter A., — Tatan Hannel C., — Tisolcon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklóson Hofmann W., — Trencsénben: Weiss L., — Újvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayersdorf L., — Veszprémben Tusskan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (7-8)

Előzetesi föltételek 1864-dik évre: **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:** Egész évre 10 ft Fél évre 5 ft. **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 6 ft Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy négyezer hasáboztott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítottak. — Külföldre nézve kiadó-hivatalku számára hirdetések előford, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mallien és Jaeger könyvtárosok; Bessen: Oppellik Aljos. — és Pesten: a keresztész-gazdasági ügynökség is. József, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Emlékezés Madách Imrére.

Midőn néhány héttel ezelőtt ama fekete keretű papírlap jutott kezemhez, mely a bevett szokás szerint ismerőseink s barátaink utolsó utlevélet jelenti, s midőn e lapon Madách Imre halálát olvastam: fájdalmas érzeteim közé az emlékezet örökké feledhetlen képei szövődtek.

1862. évi augusztus második felében történt, hogy Kubinyi Ferenczcel, ki épen akkor érkezett vissza konstantinápolyi utjából, s Bergh Károly derék építész és archaeolog társaságában, Nógrádmegye felé vettem utamat, hogy e régen tervezett kirándulás alkalmával a régiségekben gazdag vidék

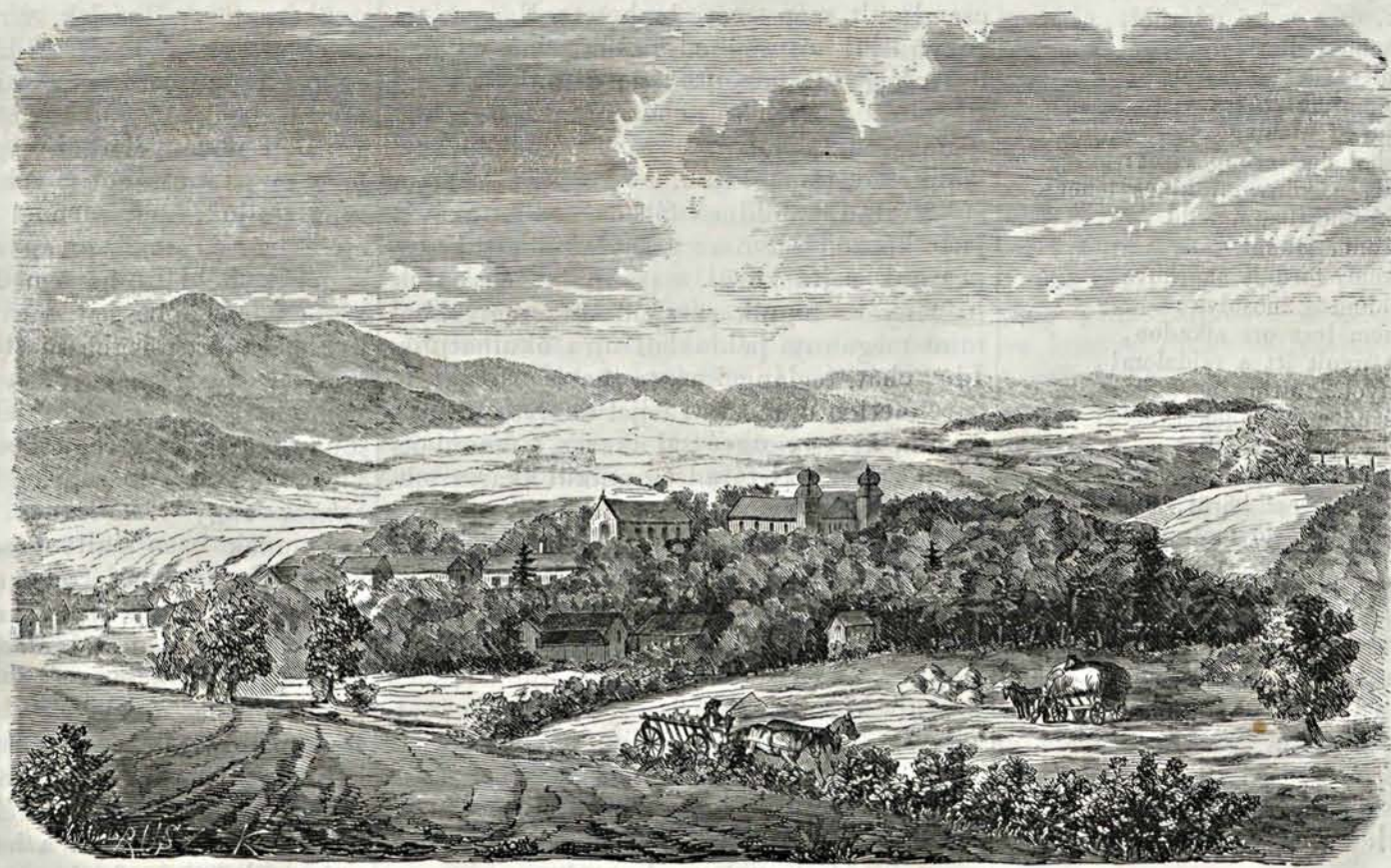
Nógrádmegye azon pontján, hol délkeleti irányban folyó két hegyi patak, mely két külön völgyből gyűjti vizeit, egymással egyesül, hogy „Sztregova“ közös nevezet alatt, rövid pálya után az Ipolyba temetkezzen, ezen ponton fekszik Alsó-Sztregova helység, melynek urai a legrégebb idők óta a Madách-család tagjai voltak. Itt lakott és élt Madách Imrénk is.

Szakbarátok, tudományosan művelt emberek körében mindig kellemesen folytak a napok, s a szellemi élvezet minden egyéb igényt háttérbe szorítottak: de már ritkaságánál fogva is felette jótékonyan hat

lott be ide barátjához. Csakhamar utána érkezett a mi kis társaságunk, mely Kubinyi Ferencz védpaizsa alatt, kit Nógrádmegye apraja nagyja ismer, hajtattott be a tornyos uri kastély udvarába, és mondanunk sem kell, hogy a legmelegebb kézzorítások fogadtak bennünket.

Csakhamar megtekintettük az urilak díszes kertjét, minden kényelmével s kellemével; megnéztük a régiesnek látszó, de kevés emlékszerű nevezetességgel bíró evang. templomot (mely képinckön a kastélytól balra látszik). Meglátogattuk azon emeletes, régibb várat is, mely hajdan erőd volt, de

egyházi és polgári nevezetesebb építményeit fölkeressük s lerajzoljuk. Svajnon mi indíthatott bennünket arra, hogy fölülte érdekes rajzokkal teli tárczáinkkal s jegyzőkönyveinkkel — miután Nógrádban mindenütt a legszivesebb fogadtatásra találtunk — a város mulyadi hidon túl a jó útról egyszerűre balra le-
térjünk egy nyaktörő mellék utat

Al o t: gova (Nógrádmegyében). Madách Imre lakóhelye.

keressünk? Kévéssel ezelőtt jelent meg épen elterjedt lapokban Madách Imre arczképe s életrajza; ez is friss emlékezetünkben volt, de különben is tudnunk kellett, hogy e tájon éli napjait azon költőnk, ki nem mint mulandó meteor tűnt fel irodalmunk egén, mely néhány perczig vakít, azután nyomtalanul elenyészik, hanem első rendű fényes csillagként fog ragyogni, míg a költői ihlettségnek bece lesz, uralkodva időn s enyészeten.

zött valóban ritkítja párját. Fájdalom, hogy e részben hazánkban nem mindenütt találunk kellő gondot. Láttam ósrégi nemzetségek ilyféle kincseit, melyek egerektől összerágva, szennyben, piszokban össze-visszahányva, eléggé tanusíták, hogy a gondatlan utódok őseik nagybecsű hagyományait, sokszor vérel s nagy áldozatokkal szerzett okleveleiket méltányolni vagy nem tudják, vagy nem akarják. Láttam szük rostélyokon át,

MOLL SEIDLITZ PORA

A katulyák az itt látható és hivatalosan letett védjegyekkel vannak ellátva.

Kétfeltesre jutalomemlék-pénzeset a parisi világkiállításban 1854-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „gölyához“ czimzett gyógyszerészár Bécshben.

ÖVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adának el, melyek saját utasítványaimmal szóról szóra azonosak és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúllakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — mindfogyva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisítványok megvételestől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes katulyái, valamint az adagok papírjai hivatalosan letéteményezett védmarkkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok rendkívüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részéből került s kezünkkel levő hálaíratok a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulásoknál, emésztetlenségnél és gyomorhívénél; továbbá görcsök, vese- és ideges bajokban, szivdobogásban, idegesség okozta fájásban, ver-tódulásban, csúzos fogfájásban, végül hysteriára, bukóra és huzamos hányásra hajlammal stb., a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártatóbb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igenis kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegnek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymod eredménytelenül kimerítették, az egyszerű házi szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségüknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresé a gyógyszerzet meglelék. — Ez elismerő-iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezőgazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselők, kiknek ezelőtt még a leghírhedtebb gyógyszerárak sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségük csupán csak a Seidlitzporoknak rendes használata által állítottatott helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt.
STEINBACH JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.
Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsírolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva védmarkokkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és ozinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legbiztosabb és leghatályosabb májhalzsír-faj a Dorsch-halnak leggonosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsír-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelebb gyógyszer a mell- és tüdő-bajokban, serophulus és rachitis, közhvény és csúz, ládti borkítás, szemszűnyelés, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.

MOLL A. gyógyszerész Bécshben, „zum Storch“, Tuchlauben.

792 (11-50)

Pachl János

ajánlja zongora-termében Pesten, uri-utca 6-ik szám alatt, föllállított mindennemű bel- és külföldi zongorák jelenlegi nagyszéru raktárát, u. m.: pianinokat, hangverseny- s kurta-szárny-zongoráit, melyek nála folytonosan s a lehető legjutányosb áron készen kaphatók és kikölcsönözhetnek. 901 (1-8)

Földbirtok,

házak, szőlők, erdők- és ültetvényekre igen jutányos föltételek mellett lehető rövid idő alatt (különösen nagyobb összegek egy hét alatt is eszközölhetnek) előlegezés nélkül, legteljebb 2% jutalom, sőt annak kizárásával is pénzkölcsön eszközöltek ki. Ugyanitt katonai kötelezettség aluli teljes vagy ideiglenes felmentés kivitele jutányosan elvállaltatik. — Bovebb értesítést nyervehni az illető postabélyeg beküldése mellett It a k ö c z y Ferenczénél Pesten, váci-utca 16-ik sz. a. 899 (1-3)

Egy szappanos-üzlet

PESTEN, mely 30 év óta jó hírből áll, s ma is szép forgalomnak örvend, közbejött haláleset következtében minden hozzátartozó eszközökkel szabad kézből eladó. Bovebbben tudakozódhatni a tulajdonosnőnél (b. Sándor-utca 28-dik szám alatt) Pesten. 900 (1-2)

Hirdetmény.

Alább megnevezett a jelenleg uralkodó keleti marhavész ellen jó hatással bíró gyógyszerzet talált fel, melynek használata hatóságilag is megengedve levén, az ezel elni kívánók sziveskedjenek Budán, a tabáni városrészen 574-ik szám alatt lakó Kollárovits Pál urhoz, írásbeli megkeresvényekkel fordulni, hol az érintett orvosság hordókban, félálókól több aközig terjedhető mennyiségben megrendelhető. A vele való bánásra nézve, nyomtatványban adatik utasítás. **Spech József.**

883 (2-8)